

Talousarvion vaikutukset tulonjakoon ja perusturvaan

Talousarvioiden pitkän aikavälin kokonaisvaikutuksia arvioidaan joka neljäs vuosi perusturvan riittävyyden arvioinnissa. Lakisääteinen arviointi on STM:n asettaman riippumattoman asiantuntijaryhmän tekemä laaja kokonaisselvitys pienituloisten kotitalouksien toimeentulon kehityksestä ja tulonsiirtojärjestelmän muutosten vaikutuksista perusturvan varassa olevien toimeentuloon. THL on koordinoinut kaksi ensimmäistä arviota vuosina 2011 ja 2015.

Vuosittaisten talousarvioiden yhteydessä on noussut esiin tarve kevyemmästä vuosittaisesta arvioinnista. Tätä varten THL on toteuttanut talousarvioiden vaikutusten arvioinnin pienituloisten toimeentuloon vuoden 2012 talousarviosta lähtien. Arvioinnin tarkoitus on palvella päätöksentekijöitä ja tutkijoita sekä talousarvio- ja kehysmenettelyprosesseja. Viimeisin arvio koski vuoden 2016 talousarviota ja se sisälsi ensimmäistä kertaa myös budjetin tulonjako- ja sukupuolivaikutusten arvioinnin.

Tiukka Julkisen talouden suunnitelma 2016-2019

Vuoden 2016 talousarvio oli pääministeri Juha Sipilän hallituksen ja uuden hallitusohjelman pohjalta tehty ensimmäinen talousarvioesitys. Vuoden 2016 talousarvioesityksen yhteydessä julkaistiin myös vuosille 2016–2019 Julkisen talouden suunnitelma, jossa ensimmäistä kertaa koko julkinen talous (valtio, kunnat ja työeläkerahastot) ovat mukana kehysuunnittelussa. Julkisen talouden suunnitelman keskeisin tavoite kehyskaudella on, että sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan määrärahataso vuoden 2019 lopussa on vuoden 2016 tasolla.

Vuoden 2016 talousarvio sisältää monia sopeutustoimia tavoitteen saavuttamiseksi. Hallitusohjelman mukaisesti etuuksien indeksikorotukset on jäädytetty 2015–2019 ja lapsilisän ja opintotuen indeksisidonnaisuus poistettiin kokonaan. Asumistukien vuokratot jäädytettiin vuoden 2015 tasolle. Vuonna 2015 inflaatio oli kuitenkin negatiivinen, joten 2016 alussa tehtiin ensimmäistä kertaa Suomessa negatiivinen 0,4 prosentin etuuksien indeksitarkistus eli euromääräisesti etuuksia heikennettiin. Takuueläkkeeseen ja toimeentulotuen perusosaan tehtiin kuitenkin negatiivista indeksitarkastusta vastaava tasokorotus.

Vuodesta 2015 vuoteen 2016 perusturvan varassa olevien yksinasuvien reaalitytulot kasvoivat 1-2 prosenttia, mutta asumiskustannusten jälkeen tarkasteltuna tulot laskivat

takuueläkettä saavia lukuun ottamatta. Takuueläkkeen ja toimeentulotuen perusosan korotukset selittävät perusturvan varassa olevien tulojen pientä kasvua ennen asumismenoja. Keski- ja pienipalkkaisten yksinasuvien reaalitulot pysyivät samana tai laskivat hieman, sekä ennen että jälkeen asumismenojen tarkastelun. Vuokrien ennakoidaan nousevan enemmän kuin hintojen ja ansioiden vuonna 2016, mikä selittää kotitalouksien tulojen laskua asumismenojen jälkeen tarkasteltuna.

Kokonaisuudessaan 2016 talousarvion verotus- ja etuuslainsäädännön muutokset eivät vaikuta suhteelliseen köyhyysasteeseen (pienituloisuusasteeseen), mutta muutokset pienentävät hieman tuloeroja Gini-kertoimella tarkasteltuna. Vuoden 2016 talousarvio katkaisi koko 2010-luvun kestäneen pienituloisia suosivan sosiaalipolitiikan kauden, jonka vaikutuksia pienituloisten kotitalouksien tuloihin on tosin tehokkaasti vesittänyt vuokrien voimakas nousu 2010-luvulla.

Pasi Moisio
yksikön päällikkö
Sosiaalipolitiikan tutkimus –yksikkö
etunimi.sukunimi@thl.fi

Lisää tietoa:

Lehtelä K-M, Hannikainen-Ingman K, Mukkila S, Kauppinen T.M., Moisio P. [Vuoden 2016 talousarvion vaikutukset perusturvaan](#). Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). Työpaperi 5/2016. Helsinki 2016.

Perusturvan riittävyyden II arviointiryhmä. [Perusturvan riittävyyden arviointiraportti 2011–2015](#). Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). Työpaperi 1/2015.

Päivitetty: 22.9.2016